

BODEMBEWONENDE SPINNEN, HOOIWAGENS EN BASTAARDSCHORPIOENEN IN HET HOOGVEENRESERVAAT HET BARGERVEEN EN IN HET OOSTERBOS

G. L. Spoek
Havixhorst 14, 7824 BS Emmen

In het hier beschreven onderzoek werden in het hoogveenreservaat Bargerveen en in het Oosterbos, beide gelegen in de gemeente Emmen (Drenthe), 92 "Biogarde" bekertjes ingegraven en gedurende 3,5 jaar (juli 1991 t/m december 1994) om de veertien dagen geleegd. De vangbekertjes werden in verschillende biotopen geplaatst, zoals loofbos, naaldbos, natte dopheidevelden, vochtige veenmos terreinen met dopheide en/of pijpestrootje, en veenmos-terreinen die gedeeltelijk geïnundeerd waren. In het Bargerveen waren in elk biotoop 8 bekertjes, op een rij en ongeveer 10 meter uit elkaar, ingegraven. In het Oosterbos waren per rij 6 bekertjes geplaatst.

Het hoogveenreservaat Bargerveen bevindt zich ten zuiden van Klazienaveen en Zwartemeer. Het 2000 ha grote gebied bestaat uit het Schonebekerveld en het Amsterdamseveld, die beide grotendeels ontveend en ontwaterd waren, maar nu weer bevoeid worden. Het derde deel, het zgn. "Meerstablok", lijkt nog het meest op de oorspronkelijke toestand en heeft plaatsen die relatief weinig verstoord zijn en goed ontwikkelde veenmos-vegetaties draagt. In dit "Meerstablok" waren de bekertjes geplaatst.

Het Oosterbos is gelegen ten oosten van Barger-Oosterveld en Nieuw-Dordrecht. Het bestaat uit

lijk afgegraven hoogveen. Het midden en zuidelijk deel van het Oosterbos hebben elk nog een zeer nat perceel waar veenmos groeit en o.a. zonnedauw en wollegras voorkomt.

Er werden ongeveer 50.000 spinnen, 11.000 hooiwagens en 34 basterdschorpioenen op naam gebracht. Het totaal aantal soorten spinnen bedraagt 223 en wel 197 soorten van het Oosterbos en 177 soorten van het Bargerveen. De aanwezigheid van naaldbos in het Oosterbos zorgt daar voor 15 "extra" soorten.

De 13 soorten hooiwagens die gevangen werden zijn in heel Nederland algemeen. Alleen van *Oligolophus hansenii* (Kraepelin) en *Opilio saxatilis* (C.L. Koch) zijn minder vindplaatsen bekend.

De 34 exemplaren basterdschorpioenen behoren alle tot de soort *Neobisium muscorum* (Leach). Dit is een in Europa zeer algemene soort.

Microbisium brevifemuratum (Ellingsen), een basterdschorpioen die van Finland-Zweden tot Oostenrijk-Zwitserland uit hoogveen bekend is, werd echter niet gevonden.

De volgende drie soorten spinnen waren nieuw voor de Nederlandse fauna.

Agroeca dentigera Kulczynski. Deze soort was reeds bekend van Zuid-Rusland (1 ♀), Berlijn (een aantal exemplaren) en van hoogveen in Kalmthout in België (Jocqué, 1977). Heimer & Nentwig (1991) vermelden bij deze soort: "selten gefunden" in Midden- en Oost-Europa. Fründ *et al.* (1994) geven Lünenburg als vindplaats op.

Synageles hilarulus (C.L. Koch). Van deze zgn."mierspin" werden in het Bargerveen twee manntjes en één vrouwtje gevonden. Buitenlandse auteurs melden dat deze soort voornamelijk in zeer warme terreinen voorkomt. Of dit ook voor onze dieren opgaat is niet duidelijk, hoewel het op de grond in het veen zeer warm kan zijn.

Ceraticelus bulbosus (Emerton). Van deze soort werden negen mannetjes en vier vrouwtjes gevangen. Ze is ook bekend van het hoogveen in Siberië, Finland (1985) en Polen (1994). De aanwezigheid van *C. bulbosus* in het Bargerveen wijst er op dat er in het Meerstalblok nog stukken zijn die min of meer de oorspronkelijke bovenlaag bezitten.

Met een aantal auteurs kan men *Agroeca dentigera*, *Pardosa sphagnicola*, *Pirata uliginosus*, *Aphileta misera*, *Taranucnus setosus*, *Drepanotylus uncatulus* en ook *Ceraticelus bulbosus* als voornamelijk aan hoogveen-veenmos gebonden soorten beschouwen. Met uitzondering van *C. bulbosus* komen deze soorten zowel in het Oosterbos als in het Bargerveen voor, zodat ook het Oosterbos ondanks de veenaafgravingen in het verleden, althans wat de spinnen betreft, zijn hoogveenkarakter heeft behouden. Wel is het zo dat in het bargerveen de populatiedichtheid van de genoemde soorten twee tot driemaal zo hoog is als in het Oosterbos.

In een volgende aflevering van SPINED zullen de overige gevonden soorten en hun biotoopvoorkeur worden behandeld.

LITERATUUR

- Fründ, H.C., J. Grabo, H.-D. Dreinke, H.-B. Schikora & W. Schultz, 1994. Verzeichnis der Spinnen (Araneae) des nordwest-deutschen Tieflandes und Schleswig-Holsteins. - Arachnologische Mitteilungen 8: 1-46.
 Heimer, S. & W. Nentwig, 1991. Spinnen Mitteleuropas. 543 pp. - Parey, Berlin, Hamburg.
 Jocqué, R., 1977. On the occurrence of *Agroeca dentigera* Kulczynski in Belgium (Araneae, Clubionidae). - Bulletin of the British Arachnological Society 4: 80-82.